

Первая находка *Zygogramma suturalis* (Coleoptera, Chrysomelidae, Chrysomelinae) в Правобережной Украине

М. Е. Сергеев

Донецкий ботанический сад НАН Украины

пр. Ильича, 110,

Донецк-83059

eksgauster@mail.ru

Сергеев М. Е. Первая находка *Zygogramma suturalis* (Coleoptera, Chrysomelidae, Chrysomelinae) в Правобережной Украине. Резюме. На основании 14-летних полевых наблюдений обобщены все данные о распространении *Zygogramma suturalis* в Украине и сделан вывод о его непригодности в качестве биологического средства борьбы с амброзией.

Ключевые слова: Chrysomelidae, *Zygogramma suturalis*, Украина, биологические средства борьбы с сорняками.

Сергеев М. Є. Перша знахідка *Zygogramma suturalis* (Coleoptera, Chrysomelidae, Chrysomelinae) у Правобережній Україні. Резюме. На підставі 14 років польових спостережень узагальнено всі дані про поширення *Zygogramma suturalis* в Україні та зроблено висновок про його непридатність в якості біологічного засобу боротьби з амброзією.

Ключові слова: Chrysomelidae, *Zygogramma suturalis*, Україна, біологічні заходи боротьби з бур'янами.

Sergeev M. Ye. The First Find of *Zygogramma suturalis* (Coleoptera, Chrysomelidae, Chrysomelinae) in the Right-Bank Ukraine. Summary. Based on 14-years field surveys, the distribution of *Zygogramma suturalis* in Ukraine is summarized and its unsuitability as ambrosia biological control agents is concluded.

Key words: Chrysomelidae, *Zygogramma suturalis*, Ukraine, biological control of weeds.

Введение

Американский амброзиевый листоед *Zygogramma suturalis* (Fabricius, 1775) — один из представителей северо-американского рода *Zygogramma* Chevrolat in Dejean, 1836, распространенного от севера Мексики до юга Канады (Ковалев, Медведев, 1983). В 1978 году листоед был интродуцирован на территорию шестнадцати областей по югу СССР в качестве агента биологической борьбы с амброзией полыннолистной (Ковалев, Вечерин, 1986; Марьюшкина, 1986). На юго-востоке Украины листоед впервые зарегистрирован в 1998 г. (Сергеев, 2008).

Материал и методы

В основу работы положен материал, собранный в Украине с 1998 по 2012 гг. Всего собрано около 1000 экз. имаго *Z. suturalis*. Материал хранится в личной коллекции автора. Также были обобщены все литературные сведения о распространении и особенностях биологии *Z. suturalis* в Украине.

Результаты

Все находки *Zygogramma suturalis* в Украине до настоящего времени были сделаны только в левобережной части степной зоны, в основном на юге и юго-востоке (Сергеев, 2008). В правобережной части степной зоны Украины вид впервые найден в 2012 году. Один экземпляр обнаружен в Николаевской

області (Братський район, околиці села Новоконостантинівка, 47°48'С 31°46'В, 7.05.2012), другий екземпляр — в Кіровоградській області (Александрійський район, околиці села Ульянівка, 48°35'С 33°27'В, 27.06.2012). Відомо, що вперше на територію України амброзійний листоед потрапив в кінці 1970-х років в процесі інтродукції з Америки (Ковалев, Медведєв, 1983). Однак точне місце, де листоед був випущений в Україні, невідомо. Таким чином, обобщивши всі дані про поширення *Z. suturalis* в Україні, можна зробити висновок про те, що в даний момент територія його поширення передібно займає більшу частину степної зони України: з сходу на захід — від межі Ростовської області Росії до Ніколаївської, а з півдня на північ — від узбережжя Азовського моря до широти Кіровограда і Краматорська (рис. 1).

Згідно літературних даних, в перші роки після інтродукції листоед був здатний знищувати

к нулю (Ковалев, 2002; Резнік, Спаська, 2006). Дослідження, проведені нами на південно-сході України, показали, що густина популяції листоеда була і залишається стабільно низькою для ефективного придушення осередків амброзії впродовж всього періоду дослідження. Це свідчить про несприятливість і неперспективність цього фітофага для використання на сучасному етапі як агента біологічної боротьби з амброзією полиннолистою на південно-сході України (Сергеев, 2012).

Z. suturalis є третім адвентивним видом жуков-листоедов на території України після *Leptinotarsa decemlineata* (Say, 1824) і *Diabrotica virgifera* Le Conte, 1858. В зв'язі з цим необхідно проведення подальших досліджень поширення, особливостей екології і біології цього виду.

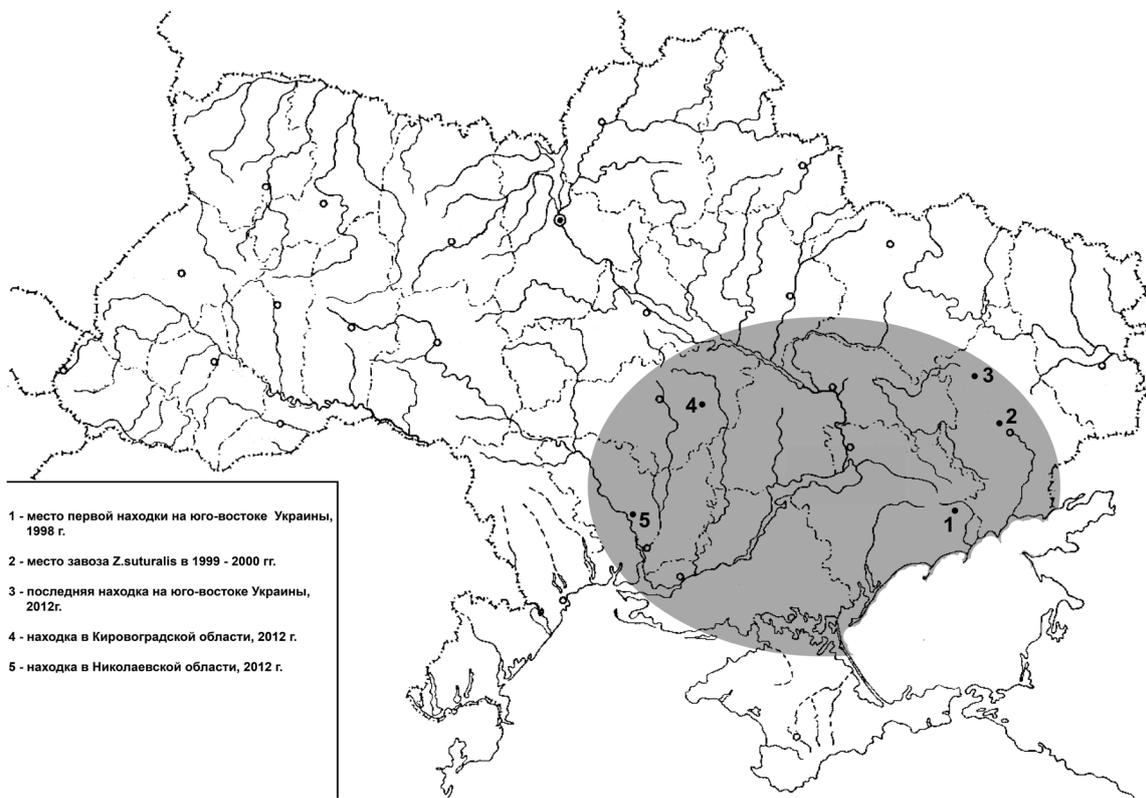

Рис.1. Розповсюдження *Zygotogramma suturalis* в Україні

Fig. 1. Distribution *Zygotogramma suturalis* in Ukraine.

амброзію на всіх фазах її розвитку, в зв'язі з чим був признаний найбільш ефективним фітофагом в біологічній боротьбі з амброзією на території колишнього СРСР (Бровдій та ін., 2003; Куць, 2006). Однак на протязі наступних років густина популяції листоеда знизилася до такого рівня, що ефективність впливу його на амброзію зменшилася

Благодарности

Автор виражає вдячність доктору біологічних наук А. М. Сумарокову за любезно надані екземпляри *Z. suturalis* з Ніколаївської і Кіровоградської областей.

Литература

- Бровдій В. М., Гулий В. В. і Федоренко В. П. 2003. *Біологічний захист рослин: навчальний посібник*. Світ, Київ, 251–252.
- Ковалев О. В. 2002. Формирование солитоноподобных волн при инвазиях организмов и в эволюции биосферы. *Эволюционная биология*, **2**, 65–81.
- Ковалев О. В. и Медведев Л. Н. 1983. Теоретические основы интродукции амброзиевых листоедов рода *Zygogramma* Chev. (Coleoptera, Chrysomelidae) в СССР для борьбы с амброзией. *Энтомологическое обозрение*, **62**(1), 17–33.
- Ковалев О. В. и Вечерин В. В. 1986. Описание нового волнового процесса в популяциях на примере интродукции и расселения амброзиевого листоеда *Zygogramma suturalis* F. (Coleoptera, Chrysomelidae). *Энтомологическое обозрение*, **65**(1), 21–38.
- Куць О. І. 2006. Амброзієвий смугастий листоїд. *Карантин і захист рослин*, **10**, 4–5.
- Марьюшкина В. Я. 1986. *Амброзия полыннолистная и основы биологической борьбы с ней*. «Наукова думка», Киев, 1–120.
- Резник С. Я. и Спасская И. А. 2006. Плотности популяции амброзиевого полосатого листоеда *Zygogramma suturalis* F. (Coleoptera, Chrysomelidae) на Северном Кавказе в 2005 г. *Труды Русского энтомологического общества*, **77**, 267–271.
- Сергеев М. Е. 2008. Биология и перспективы применения *Zygogramma suturalis* (F.) (Coleoptera, Chrysomelidae) на юго-востоке Украины для контроля очагов амброзии полыннолистной. *Матеріали III міжнародної наукової конференції*, Донецьк, 496–501.
- Сергеев М. Е. 2012. Об использовании *Zygogramma suturalis* F. (Coleoptera, Chrysomelidae) для борьбы с *Ambrosia artemisiifolia* L. на юго-востоке Украины. *Промышленная ботаника*, **12**, 49–52.